

**Kemikalieinspektionens medverkan i
genomförandet av EU:s strategi för
Östersjöregionen och dess handlingsplan år
2018**

Redovisning av ett regeringsuppdrag

RAPPORT 1/19

Kemikalieinspektionen är en myndighet under regeringen. Vi arbetar i Sverige, inom EU och internationellt för att utveckla lagstiftning och andra styrmedel som främjar god hälsa och bättre miljö. Vi har tillsyn över reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser. Vi granskar och godkänner bekämpningsmedel innan de får användas. Vårt miljö kvalitetsmål är Giftfri miljö.

© Kemikalieinspektionen.

Artikelnummer: 361 311.

Förord

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

Uppdraget, att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen, ska redovisas årligen till regeringen 31 januari 2017-2020. En delredovisning om Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin lämnades i mars 2016. I januari 2017 och 2018 lämnades rapporter om myndighetens arbete med strategin under 2016 respektive 2017.

Uppdraget har genomförts på avdelningen Utveckling av lagstiftning och andra styrmedel, enheten Strategier och Uppdrag, med ansvarig enhetschef Ing-Marie Olsson Rössner. Helena Parkman har varit projektledare.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
1 Delmål i strategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde	7
1.1 Berörda delmål.....	7
1.2 Hur Kemikalieinspektionen jobbat mot dessa mål under 2018.....	7
1.2.1 Utveckling och implementering av regler	7
1.2.2 Tillståndsprovning	8
1.2.3 Tillsyn och tillsynsvägledning	8
1.2.4 Handlingsplanen för en giftfri vardag	9
1.2.5 Konventioner	9
1.2.6 Regeringsuppdrag om mikroplaster.....	10
1.2.7 Östersjöstrategins policyområde farliga ämnen, PA Hazards	10
2 Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter	11
2.1 Berörda delmål.....	11
2.2 Myndighetssamarbeten som Kemikalieinspektionen deltagit i under 2018	11
2.2.1 SamTox, Toxikologiska rådet, SamHav och Båtmiljørådet.....	11
2.2.2 Miljömålsrådsåtgärder	12
2.2.3 Samverkan i syfte att effektivisera kopplingen mellan arbetet med farliga ämnen i vattendirektivet och riskminskning under kemikalielagstiftningarna.	12
2.2.4 Arbetsgrupp för särskilda förorenande ämnen.....	13
2.2.5 Samverkan kring fördjupad utvärdering av miljömålen	13
3 Insatser eller samarbetsprojekt som Kemikalieinspektionen deltar i som bidrar till strategins mål och delmål	13
3.1 Pågående projekt.....	13
3.2 Avslutade projekt.....	14
3.3 Övriga insatser och samarbeten	14
3.3.1 Samarbete med Briggen Tre Kronor.....	14
3.3.2 Nordiskt samarbete	14
4 Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för EU:s Östersjöstrategi	15
5 Nytt och resultat som uppnåtts under perioden för den egna myndigheten, annan offentlig förvaltning eller näringsliv	16
5.1 Nytt och resultat	16
5.2 Synergier med andra uppdrag	17
5.3 Förbättringsmöjligheter för myndighetens arbete med EU:s Östersjöstrategi	17
6 Specifika uppgifter	17
7 Litteraturförteckning	18

Sammanfattning

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att medverka i EU:s strategi för Östersjöregionen och handlingsplanen för denna. Myndigheten ska årligen lämna en redogörelse av uppdraget enligt en frågemall som tillhandahålls av Tillväxtverket.

Kemikalieinspektionen arbetar för Östersjöstrategins mål Rädda havsmiljön. De delmål som närmast berör vårt verksamhetsområde är: i) Östersjön ska ha rent vatten, ii) Östersjön ska ha en rik och levande biologisk mångfald, iii) Östersjön och dess utlopp ska trafikeras av en ren och säker sjöfart och iv) Förbättrat samarbete för en god havsmiljö.

Vi arbetar för målen både genom vår ordinarie verksamhet och genom att stötta Naturvårdsverket i deras roll som samordnare av policyområde farliga ämnen (PA Hazards). Inom PA Hazards har vi under året särskilt bidragit med expertkunskap för att starta upp ett nytt temaområde om högfluorerade ämnen (PFAS). Vi bidrar också till dessa delmål genom samarbeten med andra myndigheter. Bland dem ingår både samarbete med svenska nationella myndigheter som deltar i SamTox, Toxikologiska rådet och Miljömålsrådets samverkansåtgärder men också ett bredare samarbete på svensk, nordisk och EU-nivå. I detta ingår exempelvis samarbeten om bedömning av båtbottnfärger och PFAS. Kemikalieinspektionen stödjer också strategins mål genom att ingå i referensgrupper till ett större EU-projekt och genom att delta i andra insatser och samarbeten såsom SamHav, Briggen Tre Kronor AB, Båtmiljörådet och olika nordiska samarbetsprojekt.

Arbetet med Östersjöstrategin och dess delmål leder till nytta, synergier och goda resultat för kemikaliekontrollen och Kemikalieinspektionens verksamhet genom att det bidrar övergripande till miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och handlingsplanen för en giftfri vardag. Att Kemikalieinspektionen har i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för östersjöregionen sätter fokus på östersjöfrågorna på myndigheten så att vi generellt engagerar oss mer i samarbeten som rör havs- och vattenfrågor. Kemikalieinspektionen har stort fokus på risken med spridning av PFAS och driver dessa frågor på olika nivåer. I arbetet med PA Hazards visar det sig att kunskapen och engagemanget om PFAS i de baltiska länderna däremot är lägre och det är därför av nytta för Kemikalieinspektionens verksamhet om samarbetet inom PA Hazards kan bidra till ökad kunskap och ökat engagemang för dessa ämnen i alla östersjöländer.

En förbättringsmöjlighet som vi ser för att bidra ytterligare till Östersjöstrategin är att för de andra länderna presentera resultaten från det av Kemikalieinspektionen nyligen startade svenska myndighetssamarbetet med syfte att tydliggöra kopplingen mellan arbete för att uppnå miljö kvalitetsnormer enligt vattendirektivet och arbetet med riskminskning under kemikalielagstiftningarna.

Inledning

I januari 2016 gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag¹ att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen² och handlingsplanen³ för denna. Kemikalieinspektionen har från mars 2010 till och med januari 2015 också haft tidigare uppdrag att medverka i genomförandet av strategin.^{4, 5} Vi ska årligen lämna en redovisning av uppdraget. Av den ska framgå hur vi har genomfört vårt uppdrag, vilka delmål i strategin som vi förhåller oss till, vilka samarbeten vi har ingått i, projekt som vi deltar i och hur vi kan utveckla vårt arbete. I mars 2016 lämnade vi en framåtblickande delredovisning⁶ om vårt arbete med delmål i Östersjöstrategin till regeringen. I januari 2017 och 2018 lämnade vi redovisningar av 2016 respektive 2017 års arbete med strategin.^{7,8}

Tillväxtverket har ett regeringsuppdrag att koordinera och rapportera det sammantagna svenska genomförandet av Östersjöstrategin. En mall har därför tillhandahållits berörda myndigheter med frågor som utgör en gemensam grund för den sammanställning och analys av det svenska genomförandet av Östersjöstrategin som Tillväxtverket årligen lämnar till Näringsdepartementet. Kemikalieinspektionen redogör nedan för vårt arbete enligt mallens frågeställningar och avsnitten är numrerade enligt numreringen av dessa i mallen.

¹ Miljö- och energidepartementet (2016). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

² European Commission (2009). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region.

³ European Commission (2017). Commission Staff Working Document. European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Action Plan

⁴ Miljödepartementet (2010). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

⁵ Miljödepartementet (2011). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

⁶ Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

⁷ Kemikalieinspektionen (2017). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2016. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2/17.

⁸ Kemikalieinspektionen (2018). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2017. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 1/18.

1 Delmål i strategin som närmast berör Kemikalieinspektionens verksamhetsområde

1.1 Berörda delmål

Kemikalieinspektionens löpande ordinarie arbete bidrar till alla delmålen under huvudmålet ”*Rädda havsmiljön*”, det vill säga att Östersjön ska ha

- *rent vatten*
- *en rik och levande biologisk mångfald*
- *en ren och säker sjöfart*
- *ett bättre samarbete för en god havsmiljö.*

Många kemiska produkter har egenskaper som gör att de kan vara farliga för människor och miljön. En stor del av Kemikalieinspektionens arbete med utveckling, implementering och tillsyn av reglerna för kemiska produkter, bekämpningsmedel och ämnen i varor syftar till att förhindra att farliga ämnen används på ett sådant sätt att de skadar människor och miljön. Detta bidrar till ett *renare vatten*. I detta arbete *samarbetar* vi med andra EU-länder, särskilt de nordiska länderna. Kemikalieinspektionen är också den myndighet som ska driva på utvecklingen och lämna förslag på hur miljö kvalitetsmålet Giffri Miljö ska bli möjligt att nå. Att förhindra att farliga ämnen kommer ut så att de skadar miljön innebär också bättre förutsättningar för den *biologiska mångfalden*. Genom tillståndsprövning av båtottenfärger bidrar vi till *en ren och säker sjöfart*.

1.2 Hur Kemikalieinspektionen jobbat mot dessa mål under 2018

1.2.1 Utveckling och implementering av regler

Kemikalieinspektionens arbete sker till stor del på EU-nivå. Det gör vi genom att bidra till utvecklingen och tillämpningen av EU:s lagstiftningar för kemikalier. Exempel på sådana är Reach⁹- och CLP¹⁰- förordningarna samt förordningarna om biocidprodukter¹¹ och växtskyddsmedel¹². Där verkar vi genom att göra ämnesutvärderingar och ta fram förslag på riskminskande åtgärder, till exempel förslag på ämnen som EU bör föra upp på kandidatförteckningen för särskilt farliga ämnen i Reach-förordningen, förslag till harmoniserad klassificering samt förslag till begränsningar av farliga ämnen. Vi har till exempel under året utvärderat ett ämne som används som mjukgörare i plast och som är en misstänkt hormonstörare i miljön. För att möjliggöra en bedömning av om det behövs riskminskande åtgärder har den Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa), med vår utvärdering som grund, beslutat att de företag som har registrerat ämnet ska ta fram mer

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

information för att klargöra misstankarna. Vi deltar också i Echas arbete med att ta fram ett begränsningsförslag för mikroplaster (se avsnitt 1.2.6).

Inom ramen för växtskyddsmedels- och biocidförordningarna utvärderar vi verksamma ämnen och lämnar förslag om godkännande respektive icke godkännande på EU-nivå. Detta arbete har fortsatt under året.

1.2.2 Tillståndsprövning

På nationell nivå prövar vi ansökningar om tillstånd att få sälja och använda bekämpningsmedel (växtskyddsmedel och biocidprodukter). Bekämpningsmedel är kemiska eller biologiska produkter som är till för att förhindra att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller skadar människors eller djurs hälsa. De egenskaperna gör att bekämpningsmedel också kan orsaka skada på hälsan eller miljön. Bekämpningsmedel som används måste vara godkända av Kemikalieinspektionen och p.g.a. dess egenskaper är det viktigt att de används på rätt sätt.

Båtbottenfärger som på kemisk väg förhindrar att havstulpaner, musslor och alger sätter sig fast på båtskrovet räknas som biocidprodukter. De måste därför granskas och godkännas av Kemikalieinspektionen innan de får säljas eller användas. Kemikalieinspektionen ger också anvisningar om hur dessa färger ska hanteras och ger tips på vår hemsida om alternativa metoder mot påväxt på båtar. Därmed bidrar vi till delmålet om en ren och säker sjöfart.

Lagstiftningen som reglerar båtbottenfärg övergår stegvis från nationella regler till EU:s biocidproduktförordning. Detta får till följd att färre produkter än vanligt har prövats av oss de senaste åren och att i stort sett alla produkter ska omprövas enligt EU-gemensamma regler. Kemikalieinspektionen kommer att pröva produkter enligt det nya systemet tidigast under 2019.

1.2.3 Tillsyn och tillsynsvägledning

De som släpper ut kemiska produkter på marknaden har ansvaret för att produkterna är märkta och förpackade på rätt sätt så att användarna kan skydda sig själva och sin omgivning. Kemikalieinspektionen utövar tillsyn över importörer och tillverkare av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor och gör inspektioner. Vi ger också tillsynsvägledning till kommuner och länsstyrelser i deras kemikalietillsyn.

Med anledning av den åtgärd om tillsynsvägledning och information till allmänheten som är riktad till Kemikalieinspektionen i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för 2016-2021 har vi under 2018 gett tillsynsvägledning om de prioriterade och särskilt förorenande ämnena inom vattenförvaltningen (enligt HVMFS 2013:19). I sak har det inneburit att vi har tagit fram uppgifter från vårt produktregister för att tydliggöra inom vilka branscher dessa ämnen förekommer samt för att visa vilken funktion ämnena har. Uppgifterna kan fungera som hjälp vid tillsyn och tillsynsplanering för kommuner och länsstyrelser. Uppgifterna från produktregistret har publicerats på vårt vägledningsnätverk för inspektörer, som är tillgängligt via Kemikalieinspektionens webbplats. Vi har även informerat om dessa uppgifter vid myndighetens årligen återkommande grundutbildning för kommuninspektörer ”Tillsyn av kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor i detaljhandeln”. Likaså har vi spridit den informationen till alla Sveriges kommuner via vårt nyhetsbrev inom tillsynsvägledning.

I Kemikalieinspektionens databas och prioriteringsguide, PRIO, har vi lagt till information om ifall ett ämne som förekommer i databasen även är ett prioriterat eller särskilt förorenande

ämne enligt vattenförvaltningen¹³. Denna databas finns tillgänglig på myndighetens hemsida och är tänkt att tänkt att ge kunskap om hur företag och myndigheter kan gå till väga för att bedöma vilka kemiska ämnen som är acceptabla ur hälso- och miljösynpunkt. Vi deltar också i samarbeten för att samplanera åtgärderna i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram (se avsnitt 2.2.2).

1.2.4 Handlingsplanen för en giftfri vardag

I januari 2015 fick Kemikalieinspektionen ett förnyat uppdrag om en handlingsplan för att genomföra strategin om en giftfri vardag och nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, där det bland annat ingick att ta fram ett nationellt åtgärdsprogram för högfluorerade ämnen (PFAS). Dessa ämnen tillhör de absolut mest svårnedbrytbara i naturen vilket bland annat har lett till att dricksvatten förorenats på flera ställen i Sverige. Inom ramen för detta uppdrag har Kemikalieinspektionen bland annat tillsammans med andra myndigheter startat ett nationellt myndighetsnätverk för högfluorerade ämnen. Under 2018 har de olika myndigheternas gränsvärden för dessa ämnen och dess juridiska status sammanställts. Sammanställningen ska vara ett hjälpmedel i tillsynen på regional och lokal nivå, exempelvis vid tillsyn av halter i dricksvatten.

För att öka kunskapen om vilka kemiska produkter som innehåller högfluorerade ämnen har Kemikalieinspektionen beslutat att införa krav på att företagen ska anmäla aktivt tillsatta högfluorerade ämnen i kemiska produkter till produktregistret, oavsett halt. De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2019¹⁴.

Intresset är stort av att få ta del av det svenska arbetet med PFAS och våra erfarenheter av samverkan, kartläggning, miljöövervakning och åtgärder i Sverige såsom åtgärdsgränser i dricksvatten. Vi har också verkat för en integrerad strategi om PFAS inom EU, bland annat genom att förbereda en diskussion i en av kommissionens expertgrupper (Caracal) och inför denna förankrade vi förslaget om en strategi med ett stort antal medlemsstater.

Inom ramen för handlingsplanen för giftfri vardag har vi även jobbat med frågor som rör mikroplaster. Under 2018 har vi tillsammans med Naturvårdsverket fortsatt dialogen med textilbranschen i syfte att bidra till minskad miljö- och hälsopåverkan från textilier i materialets hela livscykel. Övergripande fokuserar dialogen på hållbarhetsfrågor och ett av årets teman har varit textil och mikroplast.

1.2.5 Konventioner

På global nivå deltar Kemikalieinspektionen bland annat aktivt i arbetet med Stockholmskonventionen, vilken syftar till global utfasning av ämnen som är långlivade i miljön, tas upp av växter och djur, och har negativa effekter på människors hälsa eller på miljön. Ämnena transporteras över nationsgränser via luft, vatten, djur och varor och hamnar bland annat i Östersjöregionen. Stockholmskonventionens expertkommitté (POPRC) enades under 2018 om att rekommendera att partsmötet 2019 ska besluta om global utfasning för ett högfluorerat ämne, PFOA¹⁵, dess salter och relaterade föreningar. Kommittén var också överens om att riskerna med ett annat högfluorerat ämne, PFHxS¹⁶, är så stora att globala

¹³ Referenser i Kemikalieinspektionens prioriteringsguide, PRIO, <https://www.kemi.se/prio-start/innan-du-borjar/databasens-innehall/referenser>

¹⁴ KIFS 2018:4. Kemikalieinspektionens föreskrifter om ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer

¹⁵ perfluoroktansyra

¹⁶ perfluorohexansulfonsyra

åtgärder behövs. En riskhanteringsplan ska tas fram till nästa års möte. Kemikalieinspektionen har aktivt bidragit i framtagandet av riskprofilen för PFHxS och till riskhanteringsplanen för PFOA.

Kemikalieinspektionen bidrar med stöd till Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i arbetet med Helsingforskonventionen, HELCOM, och Oslo-Pariskonventionen, OSPAR. Vi har under 2018 bidragit med underlag till Havs- och Vattenmyndighetens regeringsuppdrag angående framtida prioriteringar inom OSPAR och HELCOM samt bidragit med uppgifter till ett arbete på Naturvårdsverket om att utreda behovet av uppdatering av bakgrundsdokumenterna för de prioriterade ämnena inom Ospar. Vi har också lämnat stöd inför möte i OSPARs kommitté för farliga ämnen (Hazardous Substances & Eutrophication Committee, HASEC) samt lämnat synpunkter på förslag till revidering av HELCOMs rekommendation om båtbottnfärger.

1.2.6 Regeringsuppdrag om mikroplaster

Kemikalieinspektionen har på uppdrag av regeringen undersökt om det finns mikroplast i ytterligare kosmetiska produkter och andra kemiska produkter än de som omfattas av förbudet mot mikroplast i kosmetiska produkter som sköljs av eller spottas ut. Syftet har varit att utreda om det behövs ett utökat förbud mot mikroplast i Sverige. Uppdraget redovisades i en rapport¹⁷ våren 2018. Vi konstaterar där att för att skydda miljön behövs ytterligare begränsningar av mikroplast i kosmetiska produkter och andra kemiska produkter. Vi bedömde att det fortsatta arbetet i första hand borde ske på EU-nivå. Ett sådant arbete har också inletts vid EU:s kemikaliemyndighet Echa till vilken Kemikalieinspektionen levererat underlag om användning av avsiktligt tillsatta mikroplaster i färg, tryckfärg och lack. Underlaget ingår i Echans pågående arbete om att ta fram förslag på att begränsa användningen av avsiktligt tillsatta mikroplaster i varor och produkter på EU:s marknad, för att förhindra att mikroplaster hamnar i miljön.

1.2.7 Östersjöstrategins policyområde farliga ämnen, PA Hazards

Som vi angivit i den framåtblickande rapport som vi lämnade i mars 2016¹⁸ är vår avsikt att stödja Naturvårdsverket i samordning av Östersjöstrategins policyområde om farliga ämnen, PA Hazards. Alltsedan det första regeringsuppdraget till myndigheten (år 2010) om att arbeta i enlighet med målen i Östersjöstrategin har Kemikalieinspektionen ingått i styrgruppen för policyområdet. Under 2018 har det hållits två styrgruppsmöten. Under de senaste åren har fokus inom policyområdet varit på att sammanställa kunskap och verka för samarbetsprojekt om åtgärder mot spridning av läkemedel till miljön. Policyområdets samordnare (PAC Hazards) driver ett flaggskeppsprojekt i form av en plattform för projekt och aktiviteter kring läkemedel.

Kemikalieinspektionen har under året deltagit i en särskild referensgrupp i syfte att utveckla ett nytt fokusområde om högfluorerade ämnen inom PA Hazards. Det är på förslag att söka anslag från Svenska Institutet för att driva fokusområdet som ett så kallat Baltic Leadership Programme¹⁹.

¹⁷Kemikalieinspektionen (2018). Mikroplast i kosmetiska produkter och andra kemiska produkter. Rapport från ett regeringsuppdrag. Rapport 2/18.

¹⁸Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

¹⁹ Svenska Institutet, Leadership Programme <https://si.se/en/apply/leadership-programmes/> Websida besökt 18 december 2018

Kemikalieinspektionen har även deltagit i två möten som anordnats av policyområdessamordnaren för att utveckla området. Det första mötet var ett nationellt möte för att samla svenska expertmyndigheter för att gemensamt diskutera om det finns ett behov av ett nationellt nätverk 'Rädda havsmiljön' inom ramen för svenskt arbete med genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen. Det andra mötet var ett tvådagars arbetsmöte ("policy impact workshop") som syftade till att diskutera resultat från flaggskeppsprojekten och hur dessa skulle kunna tas om hand och leda till åtgärder inom policyområdet.

Inom styrgruppen har vi också initierat framtagandet av en sammanställning av åtgärder för farliga ämnen i de olika Östersjöländernas åtgärdsprogram enligt vattendirektivet. Rapporten "Effectiveness of measures and environmental instruments for hazardous substances as proposed in the national river basin management plans under EU: s WFD" kommer bland annat att kunna användas vid uppdateringen av HELCOM Baltic Sea Action Plan.

Kemikalieinspektionen ingår i en referensgrupp för policyområdets flaggskeppsprojekt NonHazCity (se avsnitt 3.1).

2 Delmål där myndigheten inlett eller planerar att ingå ett samarbete med andra myndigheter

2.1 Berörda delmål

Kemikalieinspektionen ingår i ett antal myndighetssamarbeten som bidrar till delmålen om *rent vatten, en rik och levande biologisk mångfald och ett bättre samarbete för en god havsmiljö* samt ett par myndighetssamarbeten (miljömålsrådsåtgärden Skrovålet och Båtmiljörådet) som bidrar till delmålet *om en ren och säker sjöfart*.

2.2 Myndighetssamarbeten som Kemikalieinspektionen deltagit i under 2018

2.2.1 SamTox, Toxikologiska rådet, SamHav och Båtmiljörådet

Kemikalieinspektionens samordningsgrupp för nya potentiella kemikaliehot, SamTox, och Toxikologiska rådet med funktionen att ta fram underlag till SamTox, har under året haft sina första möten. Arbetet ska leda till en utökad samverkan och kunskapsutbyte mellan myndigheter, universitet och högskolor och andra aktörer så att samhället tidigt kan upptäcka och sätta in åtgärder mot nya potentiella kemikaliehot. Under året har SamTox bland annat identifierat behovet av en nationell strategi för att minska människors exponering för kadmium, vilket inkluderar minskad spridning av kadmium till miljön till exempel genom luftutsläpp och spridning från jordbruk. SamTox har också identifierat ett behov av att se över hanteringen och vid behov åtgärda högfluorerade ämnen (PFAS) som ackumuleras i deponier, vilket kan ge upphov till (framtida) förorening av miljön.

Kemikalieinspektionens generaldirektör har också deltagit i det årliga mötet i Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor (SamHav)²⁰, som bildades av

²⁰Havs- och Vattenmyndigheten (2018). Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor <https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/samverkansomraden/nationella-samverkansgrupper/samordningsgruppen-for-havs--och-vattenmiljofragor.html>

regeringen 2006 och består av 21 myndigheter. Syftet med samordningsgruppen är att skapa ett forum för ökad samordning och samverkan mellan myndigheter med ansvar för frågor som berör havs- och vattenmiljö för att förstärka arbetet med vattenmiljön och hållbart nyttjande av denna.

Kemikalieinspektionen ingår i Båtmiljörådet, som är en sammanslutning där svenska myndigheter och organisationer som arbetar med båtlevets miljöfrågor kan utbyta information och erfarenheter. Syftet är att skapa förutsättningar för ett mer miljövänligt båtliv. Båtmiljörådet ses 3–4 gånger per år. Förutom att vara ett diskussionsforum handlar det till stor del även om kommunikationsinsatser till exempel om hur man som båtägare kan agera för att minska sin miljöpåverkan.

2.2.2 Miljömålsrådsåtgärder

Kemikalieinspektionen har i uppdrag från regeringen att bistå Miljömålsrådet, vilket är en plattform för myndighetscheferna vid de 17 myndigheter som är strategiskt viktiga för förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Myndigheterna har presenterat listor med åtgärder²¹ som de åtar sig att genomföra var för sig eller i samverkan för att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Kemikalieinspektionen deltar i ett antal av dessa åtgärdsförslag, vilka också berör delmålen i Östersjöstrategin.

Vi deltar i två samverkansåtgärder som initierats av Havs- och vattenmyndigheten där samarbete inleddes under 2017. Åtgärdena syftar till att ta fram planer för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens respektive vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram. I samverkansåtgärdena görs en analys av åtgärdsprogrammen i syfte att identifiera de åtgärder som behöver samplaneras mellan de myndigheter som ansvarar för olika åtgärder. Denna aktivitet förväntas leda till att åtgärdsprogrammen genomförs i planerad takt och bidra till ökad effektivitet i arbetet och därmed till alla delmålen ovan.

Kemikalieinspektionen deltar också i projektet Skrovmålet som initierats genom samarbetet i Miljömålsrådet och leds av Transportstyrelsen. Myndigheterna ska i detta projekt arbeta med att ta fram riktlinjer, rekommendationer eller eventuellt föreskrifter om användandet av båtbottnfärger för fritidsbåtar samt hur man kommer tillrätta med problemet med miljöfarliga färgrester som finns på båtskrov och båtuppläggningsplatser. Vi bidrar med kunskap om båtbottnfärgernas innehåll samt regler på området inom vårt ansvarsområde.

Naturvårdsverket har under 2018 initierat en ny miljömålsrådsåtgärd ”Nationella åtgärder för att nå en acceptabel dioxinsituation” med berörda myndigheter, däribland Kemikalieinspektionen. Målsättningen med samarbete är att halterna av dioxin och dioxinlika PCB:er i all fisk i svenska vatten ska vara så låga att fisken kan ätas utan risk, även av barn och kvinnor i fertil ålder, senast år 2030.

2.2.3 Samverkan i syfte att effektivisera kopplingen mellan arbetet med farliga ämnen i vattendirektivet och riskminskning under kemikalielagstiftningarna.

Kemikalieinspektionen har identifierat ett behov av att tydliggöra kopplingen mellan arbetet med farliga ämnen i vattendirektivet och riskminskning under Reach-, biocid- och

²¹ Länk till Miljömålsrådet hemsida besökt den 9 januari 2019:
http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalsradet?_ga=2.139345203.1874003773.1547051389-1808551398.1505887124

växtskyddsförordningarna. Vi har därför som en ”egen åtgärd” inom ramen för arbetet med Miljömålsrådet föreslagit ett myndighetssamarbete för att förstärka kopplingen mellan myndigheternas arbete med vattendirektivet och kemikalielagstiftningarna. Vi arrangerade ett inledande arbetsmöte i november 2017 med representanter från Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges Geologiska Undersökning, Naturvårdsverket samt Vattenmyndigheterna. Under 2018 har diskussionen fortgått och ett dokument har tagits fram om behovet av samarbete och hur ett fortsatt sådant kan bedrivas.

2.2.4 Arbetsgrupp för särskilda förorenande ämnen

I bedömningen av ekologisk status enligt vattendirektivet ingår kvalitetsfaktorn ”särskilda förorenande ämnen” (SFÄ). Varje EU-land kan ta fram bedömningsgrunder för ämnen som de bedömer vara av relevans för landets vattenförekomster. Kemikalieinspektionen ingår i en arbetsgrupp som stödjer Havs- och vattenmyndigheten i arbetet att ta fram bedömningsgrunder för sådana ämnen. Under 2018 har förslag på bedömningsgrunder för åtta nya ämnen tagits fram och skickats på remiss.

2.2.5 Samverkan kring fördjupad utvärdering av miljömålen

Naturvårdsverket inbjöd under året till en ny form av samverkan kring fördjupad utvärdering av miljömålen, inom sex olika temaområden. Kemikalieinspektionen valde att bland annat delta i temaområdet ”hav och vatten”. Resultatet blev tre styrmedels-/åtgärdsförslag som handlar om kostnadseffektiv hantering av förorenade sediment, anslag för restaurering av vattenmiljöer respektive bättre hänsyn till vattenmiljöer vid skogsbruksåtgärder. Naturvårdsverket kommer att överlämna förslagen på styrmedel/åtgärder till regeringen i början av 2019.

3 Insatser eller samarbetsprojekt som Kemikalieinspektionen deltar i som bidrar till strategins mål och delmål

3.1 Pågående projekt

Kemikalieinspektionen ingår i en referensgrupp för projektet NonHazCity, om kemikaliesmarta städer. Projektet har medel från den europeiska fonden “Interreg Baltic Sea Region” och är ett flaggskeppsprojekt för policyområdet farliga ämnen (PA Hazards). Projektet syftar till att göra städerna runt Östersjön kemikaliesmarta genom att informera städernas verksamheter och invånare om problemen med farliga kemiska ämnen och hur de ska agera för att minska sin användning och spridning av dessa. Projektet kommer att hålla slutkonferens i januari 2019. Länk till projektets hemsida: <http://nonhazcity.eu/>

Kemikalieinspektionen deltar som en av 20 samarbetspartners (varav 5 i Östersjöregionen) i projektet AskREACH som delvis finansieras med medel från EUs LIFE-fond. Syftet med projektet är att öka information till konsumenter om särskilt farliga ämnen i varor. Det sker genom att erbjuda en mobil-applikation som ska göra det enklare att ställa frågor och få information om förekomsten av sådana ämnen. Till mobil-applikationen kopplas en databas som ska göra det snabbare och enklare för företag att besvara konsumenternas frågor. Ett långsiktigt mål med projektet är att uppmuntra en minskad användning av den här typen av ämnen och i förlängningen minska läckaget av dem i miljön.

Lanseringen av mobilapplikationen är planerad till våren 2019. Då kommer den att göras tillgänglig i de 13 EU-länder som har organisationer som deltar i projektet. Lanseringen kommer att kombineras med information till både konsumenter och företag om konsumenters rätt att få information om och förekomst av särskilt farliga ämnen i varor. I ett senare skede kommer mobil-applikationen att spridas till övriga länder inom EU i relevanta språkversioner. Den tyska myndigheten Umwelt Bundesamt är huvudprojektledare. Mer information finns på projektets egen websida www.askreach.eu.

3.2 Avslutade projekt

Flagskeppsprojektet "*Changing antifouling practices for leisure boats in the Baltic Sea*" (CHANGE) erhöll forskningsmedel från EU:s fond BONUS (Science for a better future of the Baltic Sea region) för år 2010–2017 och hade partners från Sverige, Finland, Danmark och Tyskland. En slutkonferens hölls den 7 november 2017. Kemikalieinspektionen har deltagit i en rådgivande grupp (advisory board) till projektet. Projektet avslutades i årsskiftet 2017/2018. Här finns länkar till projektet och rapporter:

https://www.bonusportal.org/projects/viable_ecosystem_2014-2018/change
<https://havochochsamhalle.gu.se/havsforskning/change---antifouling>

Forskningsprojektet RedMic "Nya strategier för att minska diffusa utsläpp av miljöföroreningar från enskilda avlopp" finansierades av Formas under år 2013 till 2017. Projektet var inriktat mot att utveckla tekniker och strategier för att minska utsläppen av miljöföroreningar från enskilda avlopp. En slutkonferens hölls i december 2017 och därefter avslutades projektet. Resultat från projektet har bland annat redovisats i en avhandling som lades fram i september, 2018.²² Kemikalieinspektionen ingick i referensgruppen för projektet. Länk till mer information: <http://www.redmic.se/>

3.3 Övriga insatser och samarbeten

3.3.1 Samarbete med Briggen Tre Kronor

Kemikalieinspektionen har under året haft ett samarbete om informationsspridning med Briggen Tre Kronor AB. I samband med fartyget Briggen Tre Kronors seglingar i Östersjön har informationsmaterial från Kemikalieinspektionen tagits med och distribuerats. Utöver detta har Briggen Tre Kronor AB en Östersjöutställning där informationsmaterial från Kemikalieinspektionen ingår.

Inom ramen för samarbetet med Briggen Tre Kronor arrangerade vi ett seminarium under Almedalsveckan i Visby i juli med rubriken "*Koll på farliga kemikalier – en förutsättning för hållbarhet?*". Kemikalieinspektionens generaldirektör medverkade, bland andra, i seminariet.

3.3.2 Nordiskt samarbete

Kemikalieinspektionen deltar i ett antal tillfälliga och löpande samarbetsprojekt med övriga nordiska länder, vilka finansieras med medel från Nordiska ministerrådets kemikaliegrupp²³ (NKG) som är en arbetsgrupp under Nordiska ministerrådet för miljö och klimat.

²² Zhang, W (2018). An add-on filter technique to improve micropollutant removal and water quality in on-site sewage treatment facilities, TRITA-ABE-DLT-1821. <http://kth.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1246105&dsid=-4196>

²³ Nordiska Kemikaliegruppen. <https://www.norden.org/sv/organisation/nordiska-kemikaliegruppen-nkg>

I tidigare rapporteringar har vi som exempel nämnt de löpande projekten angående samarbete i frågor relaterade till nya EU-regelverk för växtskyddsmedel samt den så kallade SPIN-databasen²⁴ som är ett samarbetsprojekt mellan de nordiska produktregistren.

Kemikalieinspektionen ingår i flera undergrupper till NKG, däribland Nordiska riskvärderingsgruppen (NORAP), där myndigheterna i de nordiska länderna utbyter information och kunskap om faro- och riskbedömning samt riskhantering av kemikalier som t.ex. PFAS.

Under 2018 har NKG bl.a. stött uppföljning och rapportering av en tidigare workshop om en modell för att förutsäga koncentrationer i marin miljön av ämnen från antifoulingprodukter ("Marine antifoulant model to predict environmental concentrations, MAMPEC").

Ytterligare ett exempel är ett nordiskt projekt som handlar om att maximera utbytet av data från "non-target screening"²⁵. I projektet ingår även deltagare från Tyskland och Polen. Prover har tagits på utsläpp från reningsverk, fisk (abborre) och sediment. Utsläpp till vatten från bland annat Stockholm och Helsingfors fanns med i denna screening, som redovisas i rapporten "Non-target/suspect screening at point-sources in city areas in Nordic countries".

Länk till rapporten: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1152699/FULLTEXT01.pdf>

4 Finansieringskällor som kan vara aktuella för myndighetens engagemang inom ramen för EU:s Östersjöstrategi

Kemikalieinspektionens hela verksamhet syftar till att förebygga negativa effekter på hälsa och miljö vid kemikalieanvändning, där havet är en del av miljön. Detta gör vi i stor utsträckning i EU-gemensamt arbete med våra ordinarie anslag. Kemikalieinspektionen har förstärkta anslag aviserade till och med 2020 med en särskild satsning på genomförandet av handlingsplanen för en giffri vardag. Vi kommer även att göra utvärderingar, som finansieras med avgifter från företagen, av ämnen vilkas användande kan innebära en potentiell risk för havet.

Kemikalieinspektionen ser inte att vi under det kommande året kommer att söka nya pengar för att delta i stora EU-finansierade Östersjöprojekt. Vår erfarenhet från att delta i och ha en egen budget i sådana projekt är att den årliga ekonomiska redovisningen innebär en oproportionellt stor administrativ arbetsinsats. Detta eftersom vi oftast bara har möjlighet att bidra med mycket begränsad personell insats på grund arbetsbördan i den ordinarie verksamheten. Vi bidrar därför hellre med mindre insatser som kan finansieras ur det ordinarie anslaget.

Genom deltagande i referensgruppen för högfluorerade ämnen inom PA Hazards kommer vi eventuellt att vara med på en ansökan om medel från Svenska Institutet för att driva arbete med dessa ämnen som ett Baltic Leadership Programme.

Många av de nordiska samarbetsprojekt som Kemikalieinspektionen deltar i är finansierade med medel från Nordiska ministerrådet, som varje år avsätter pengar till olika kemikalieprojekt. Dessa pengar ansöker vi om genom den Nordiska kemikaliegruppen där

²⁴ Substances in Preparations in Nordic Countries, SPIN, <http://spin2000.net/>

²⁵ "Non-target screening" är benämningen på ett arbetssätt inom analytisk kemi där man inte på förhand vet exakt vilka kemiska ämnen man letar efter.

kemikaliemyndigheterna i Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige och Färöarna är representerade.

5 Nyttan och resultat som uppnåtts under perioden för den egna myndigheten, annan offentlig förvaltning eller näringsliv

5.1 Nyttan och resultat

På Kemikalieinspektionen bedömer vi att vårt arbete inom de regelverk vi arbetar inom och de samarbeten som vi redovisar har stor nytta för alla delmål under Östersjöstrategins mål att *Rädda havsmiljön*. Att kemikalielagstiftningen i EU i hög grad är harmoniserad och att Kemikalieinspektionen är aktiv i utvecklingen och tillämpningen av dessa regelverk innebär att övriga medlemsländer inom Östersjöregionen drar stor nytta av vårt arbete och vi av deras, både ur ett hälso- och ett miljöperspektiv.

Kemikalieinspektionen är ansvarig myndighet för uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och vi arbetar med en handlingsplan för en giftfri vardag. Arbetet med giftfri miljö bidrar också till flera av FN:s hållbarhetsmål, däribland mål 14 om "Hav och marina resurser". För att vi ska nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö behövs engagemang och ansvarstagande från alla nivåer i samhället. Det krävs också att utsläppen av föroreningar från andra länder minskar (vilket inkluderar farliga ämnen som ingår i varor). Detta gäller särskilt miljön i Östersjön eftersom länderna delar på denna resurs. Därför är det viktigt med regionalt samarbete men även arbete inom EU och globalt för att uppnå Giftfri miljö i Östersjön. Arbete med åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen i Östersjön är därför generellt av nytta för Giftfri miljö.

Att verka för transnationella åtgärdsinriktade projekt mot läkemedel i miljön förväntas leda till reducerade utsläpp av läkemedel till Östersjön och bidrar därmed till Giftfri miljö samt stödjer ett av regeringens etappmål om Farliga ämnen, nämligen *Ökad miljöhänsyn i EU:s läkemedelslagstiftning och internationellt*.

I den framåtblickande rapport²⁶ som Kemikalieinspektionen lämnade i mars 2016 identifierade vi ett behov av gemensamma riktlinjer för miljöriskbedömning av båtbottnfärger med biocid verkan. Inom det avslutade projektet Change, som var ett flaggskepsprojektet inom PA Hazards, togs det fram data som nu kompletterar underlaget vid prövningen av båtbottnfärger inom Östersjöområdet. Resultaten används även inom miljömålsrådsprojektet Skrovmalet.

Att Kemikalieinspektionen har i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen sätter fokus på östersjöfrågorna på myndigheten så att vi generellt engagerar oss mer i samarbeten som rör havs- och vattenfrågor. Till exempel deltar vi i havsrelaterade miljömålsrådsåtgärder med syfte att ta fram planer för genomförande av åtgärder enligt havsmiljöförordningens respektive vattenförvaltningsförordningens åtgärdsprogram. Miljömålsrådsåtgärderna förväntas leda till att åtgärdsprogrammen genomförs i planerad takt och bidra till ökad effektivitet i arbetet med dessa.

²⁶ Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

Vi har också initierat en egen samverkansåtgärd för att förstärka och effektivisera kopplingen mellan kvalitetsnormer i vattendirektivet och riskminskning under Reach-, biocid- och växtskyddsmedelsförordningarna. I det initiala arbetet med denna åtgärd betonade de deltagande myndigheterna vikten av att säkerställa att information, både data och annan kunskap, delas mellan berörda myndigheter och att det därför bildas en särskild kontaktgrupp mellan myndigheterna med detta syfte.

Genom samarbetet med Briggen Tre Kronor får vi möjlighet att arrangera och delta i seminarier som anordnas på briggen och får hjälp med att sprida vårt budskap genom att informationsmaterial från Kemikalieinspektionen sprids i samband med briggens seglingar till olika hamnar i Östersjön. Under Almedalsveckan i Visby 2018 arrangerade Kemikalieinspektionen seminariet ”*Koll på farliga kemikalier – en förutsättning för hållbarhet?*” ombord på briggen.

5.2 Synergier med andra uppdrag

Högfluorerade ämnen, PFAS, hittas i miljön och har förorenat dricksvattnet på flera ställen i Sverige. Eftersom de är extremt svårnedbrytbara hamnar de också slutligen i havet där miljöövervakningen visar att man hittar dem i till exempel sillgrissleägg, strömming och havsörn. Miljöövervakningen hittar även dessa ämnen i bröstmjök.

Kemikalieinspektionen jobbar på flera fronter med högfluorerade ämnen för att reducera förekomsten av dem i miljön, bland annat med att få till en gemensam EU-strategi för dessa ämnen. Vi har särskilt samarbetat med Tyskland och med de nordiska länderna och dessa länder jobbar aktivt med dessa frågor, exempelvis genom att ta fram strategier för dessa ämnen. Enligt en rapport som togs fram inom PA Hazards under 2017 visar det sig att kunskapen och engagemanget om PFAS i de baltiska länderna däremot är lägre och det är därför av nytta om samarbetet inom PA Hazards kan bidra till ökad kunskap och ökat engagemang för dessa ämnen i alla Östersjöländer.

5.3 Förbättringsmöjligheter för myndighetens arbete med EU:s Östersjöstrategi

Inom PA Hazards har vi under året initierat framtagandet av en sammanställning av åtgärder för farliga ämnen i de olika Östersjöländernas åtgärdsprogram enligt vattendirektivet, och det visar sig att nivån på åtgärderna är mycket varierande mellan Östersjöländerna. Det är också flera i styrgruppen för PA Hazards som konstaterat att kopplingen mellan arbetet med vattendirektivet och kemikalielagstiftningarna är för dålig. Det är därför viktigt att Kemikalieinspektionen delar med sig av resultatet av det samarbete som håller på att startas upp mellan svenska myndigheter i syfte att effektivisera kopplingen mellan arbetet med farliga ämnen i vattendirektivet och riskminskning under kemikalielagstiftningarna (kapitel 2.2.3).

6 Specifika uppgifter

Kemikalieinspektionen har inte tilldelats någon specifik uppgift som skiljer sig från uppdragen till andra myndigheter. Vi redovisar vårt genomförande av uppdraget under övriga rubriker i rapporten.

7 Litteraturförteckning

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG och 2000/21/EG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

European Commission (2009). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Baltic Sea Region.

European Commission (2017). Commission Staff Working Document. European Union Strategy for the Baltic Sea Region. Action Plan

Kemikalieinspektionen (2016). Redovisning av Kemikalieinspektionens arbete med delmål i Östersjöstrategin. Delredovisning från ett regeringsuppdrag. Rapport 6/16.

Kemikalieinspektionen (2017). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2016. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 2/17.

Kemikalieinspektionen (2018). Kemikalieinspektionens medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan år 2017. Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 1/18.

Kemikalieinspektionen (2018). Mikroplast i kosmetiska produkter och andra kemiska produkter. Rapport från ett regeringsuppdrag. Rapport 2/18.

KIFS 2018:4. Kemikalieinspektionens föreskrifter om ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer

Miljödepartementet (2010). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

Miljödepartementet (2011). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Miljö- och energidepartementet (2016). Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan.

Zhang, W (2018). An add-on filter technique to improve micropollutant removal and water quality in on-site sewage treatment facilities, TRITA-ABE-DLT-1821. ISBN: 978-91-7729-936-3

Länkar som hänvisas till i rapporten

askREACH, projektets hemsida besökt den 9 januari 2019: <http://www.askreach.eu>

Changing antifouling practices for leisure boats in the Baltic Sea (CHANGE), projektets sida I Bonus portalen besökt den 9 januari 2019:

https://www.bonusportal.org/projects/viable_ecosystem_2014-2018/change

Havs- och Vattenmyndigheten. Samordningsgruppen för havs- och vattenmiljöfrågor, hemsida besökt 9 januari 2019:

<https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/samverkansomraden/nationella-samverkansgrupper/samordningsgruppen-for-havs--och-vattenmiljofragor.html>

Kemikalieinspektionens prioriteringsguide, PRIO, hemsida besökt 9 januari 2019:

<https://www.kemi.se/prio-start>

Milljömålsrådet hemsida besökt den 9 januari 2019:

http://www.sverigesmiljomal.se/miljomalsradet?_ga=2.139345203.1874003773.1547051389-1808551398.1505887124

NonHazCity, projektets hemsida besökt den 9 januari 2019: <http://nonhazcity.eu/>

Nordiska Kemikaliegruppens hemsida besökt den 9 januari 2019:

<https://www.norden.org/sv/organisation/nordiska-kemikaliegruppen-nkg>

RedMic, projektets hemsida besökt den 9 januari 2019: <http://www.redmic.se/>

Substances in Preparations in Nordic Countries, SPIN, hemsida besökt 9 januari 2019

<http://spin2000.net/>

Svenska Institutet, Leadership Programme, hemsida besökt 18 december 2018:

<https://si.se/en/apply/leadership-programmes/>

KEMI

Kemikalieinspektionen

Box 2, 172 13 Sundbyberg
08-519 41 100

Besöks- och leveransadress
Esplanaden 3A, 172 67 Sundbyberg

kemi@kemi.se
www.kemikalieinspektionen.se